

Aan het ministerie van Justitie en Veiligheid
en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Van het Netwerk Scenarioschrijvers/Auteursbond
De Lairessestraat 125
1075 HH Amsterdam
email: bureau@auteursbond.nl

BETREFT: CONSULTATIE WET WIJZIGING AUTEURSCONTRACTENRECHT

Amsterdam, 29 juni 2022

Geachte heer/mevrouw,

Het Netwerk scenarioschrijvers is de beroepsorganisatie van scenarioschrijvers en met 443 leden de grootste sectie van de Auteursbond. Met elkaar zijn wij verantwoordelijk voor vrijwel alle Nederlandse dramaproducties. Of het nu gaat om populaire jeugdseries als "De Regels van Floor" of "Spangas", dramaseries als "Het Jaar van Fortuyn" of "Flikken Maastricht" en speelfilms als "Marokkaanse Bruiloft" of "De Slag om de Schelde", elke productie begint in het hoofd van een scenarioschrijver. Toch vormen wij een beroepsgroep die zelden van zich laat horen en maar weinig zichtbaar is. Dat wij ons nu wel uitspreken heeft alles te maken met de aanstaande herziening van de wet Auteurscontractenrecht en met name de uitbreiding van de proportionele billijke vergoedingsaanspraak van artikel 45d lid 2 naar Video On Demand-diensten (hierna VOD-diensten), die voor onze leden van het allergrootste belang is.

Ook Portal Audiovisuele Makers (PAM), waarin de beroepsverenigingen van scenaristen, regisseurs en acteurs (Netwerk Scenarioschrijvers, DDG en ACT) samen optrekken met hun collectieve beheersorganisaties (Lira, Vevam en Norma), zal in dit verband met een uitgebreide reactie komen, die wij uiteraard volledig onderschrijven, evenals het bredere makersperspectief dat door de culturele koepelorganisatie Platform Makers wordt geschetst. Graag willen wij met deze brief onderstrepen dat de voorgestelde wetswijziging een noodzakelijke stap is om scenarioschrijvers te helpen hun zwakke inkomenspositie te verbeteren.

U leest het goed: met een gemiddeld jaarlijks netto inkomen van € 25.000 euro¹ - uitzonderingen daargelaten - hebben scenaristen over het algemeen een zwakke tot zeer zwakke inkomenspositie. Dit bestaat naast het vaste honorarium (een bedrag dat vaak onafhankelijk is van de hoeveelheid tijd die het kost om het script te schrijven) uit een deel (collectieve) auteursrechten. Omdat scenarioschrijvers vaak niet wordt medegedeeld welk deel van de vergoeding op welke grondslag is gebaseerd, is een wettelijke specificatieplicht nodig om hun onderhandelingspositie te verbeteren, zoals ook door Platform Makers wordt bepleit en door het WODC wordt aanbevolen. Het

¹ <https://federationscreenwriters.eu/wp-content/uploads/2019/04/AV-authors-remuneration-Summary.pdf>

auteursrechtdeel is ernstig onder druk komen te staan, door de enorme toename van het aanbod kijken.

De reden hiervoor is dat in de huidige versie van de wet VOD-vergoedingen voor makers zijn uitgezonderd van verplicht collectief beheer. Onze collectieve beheersorganisaties (die wij als schrijvers zelf besturen) zijn daardoor overgeleverd aan de goodwill van eindexploitanten, die zich voor een groot gedeelte - maar niet allemaal! – samen met de producenten en omroepen hebben verenigd onder de paraplu van RODAP. Na jaren van discussie tussen PAM en RODAP, is de teleurstellende conclusie echter dat het vrijwillig collectief beheer geen werkbaar systeem heeft opgeleverd, zoals ook minister Weerwind in zijn brief van 14 juni 2022 aan de kamer constateert:

'De Wet auteurscontractenrecht is in 2020, vijf jaar na de inwerkingtreding, geëvalueerd door externe en onafhankelijke onderzoekers van het Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden onder auspiciën van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Justitie en Veiligheid. De onderzoekers concluderen dat voornoemde vrijwillige regeling voor een vergoeding voor video on demand in de praktijk slecht werkt. Zij constateren dat de regeling door het stelsel van kettingbedingen administratief zeer ingewikkeld en belastend is en dat de dekking onvolledig en de naleving zeer problematisch is. Belangrijke exploitanten hebben zich aan het systeem onttrokken.'

De onderzoekers waar de minister in zijn brief aan refereert, pleiten terecht voor het schrappen van de uitzondering voor VOD en de vergoeding hiervoor net als andere vergoedingsrechten, onder verplicht collectief beheer te brengen. Wat ons betreft is dit bittere noodzaak. Omdat wij op grond van de wet onze rechten aan de producent moeten overdragen, is een wettelijke vergoedingsaanspraak het enige middel dat wij als makers hebben om onze CBO's de wettelijke rugdekking te geven die ze nodig hebben om met RODAP en andere eindexploitanten tot financiële afspraken te komen. De door de minister genoemde gebrekkige dekking, naleving en onttrekking van de vrijwillige regeling zijn dan niet meer mogelijk. Voor individuele makers is het immers ondoenlijk om met dergelijke machtige partijen, die ook nog eens samenwerken, tot afspraken te komen. Helemaal omdat producenten - de contractpartij waarvan schrijvers volledig afhankelijk zijn - ook in RODAP zitten en dus verenigd zijn met omroepen, kabelmaatschappijen en streamers.

Dat RODAP in het licht van een mogelijke verplichting nu opeens roept dat er waarschijnlijk, en zelfs binnenkort, nu wel 'vrijwillig' met hen tot overeenstemming te komen valt, is eerlijk gezegd niet heel erg geloofwaardig. Net als bij de invoering van de Auteurswet in 2015 zal dit voornemen als sneeuw voor de zon verdwijnen, zodra de dreiging van een wettelijke basis wegvalt. Gezien de inkomenspositie van veel van onze leden kunnen wij als makers ons niet nog eens zeven jaar gesteggel veroorloven.

Zoals gezegd: Een billijke – passende en proportionele – vergoeding voor auteursrechten is een essentieel onderdeel van het inkomen van makers. Makers zijn ook ondernemers – iets dat nogal eens vergeten wordt. Zij zijn, naast het afgesproken honorarium, afhankelijk van de exploitatie van hun werk waar het gaat om het kunnen afsluiten van arbeidsongeschiktheidsverzekeringen, de opbouw van pensioen en het stelt hen in staat om tijd te investeren in nieuwe ideeën, zonder dat daar direct een betaalde opdracht tegenover staat. Dat is een essentieel onderdeel van een gezonde culturele en creatieve industrie.

Die 'start-up delta', die zo belangrijk is voor de Nederlandse economie? Dat zijn wij dus ook. Bij elk nieuw, origineel project weer. En omdat de exploitatie van onze werken steeds meer verschuift naar het digitale domein is het voor ons van levensbelang dat de inkomsten daaruit nu eindelijk eens eerlijk verdeeld gaan worden.

Voor alle duidelijkheid: de culturele en creatieve industrie loopt dus geen gevaar door dit soort betalingen aan makers. Sterker nog: in het verleden was een eerlijk honorarium en een sterke auteursrechtelijke positie heel gewoon: tot 2006 bestonden er collectieve afspraken over minimumhonoraria voor scenaristen bij de Publieke Omroep, die door een boetedreiging van de NMA (nu ACM) tot een einde kwamen. Recent onderzoek van het Netwerk Scenarioschrijvers onder de achterban, 16 (!) jaar later dus, leverde het volgende beeld op: 31% werkt bij producties van de Publieke Omroep inmiddels **onder** de minimumtarieven van 2006, 16% werkt voor een tarief gelijk aan het minimum van 2006, 20% werkt voor een tarief dat lager is dan het minimum van destijds gecorrigeerd voor inflatie, en slechts 6% werkt voor een tarief dat net zo hoog is als dat minimum tarief, maar dan gecorrigeerd voor inflatie.

Simpeler gezegd: 16 jaar later is 67% er ernstig tot zeer ernstig op achteruit gegaan – t.o.v. het minimum – en heeft 6% zich op het minimum weten te handhaven, of dat na heel veel jaren überhaupt weten te bereiken. (22% van de respondenten werkte nooit aan producties voor de Publieke Omroep, waarmee een schamele 4% overbleef die zich wellicht wel had weten te verbeteren).

Deze achterstand in honorarium werd voor de komst van VOD nog aangevuld met een substantiële auteursrechtelijke vergoeding, omdat bij iedere herhaling van het werk de schrijver opnieuw een bedrag van zijn CBO betaald kreeg via de (wettelijk geregelde) kabelvergoedingen. Nu worden programma's vanwege de mogelijkheden tot uitgesteld kijken steeds minder vaak op traditionele wijze herhaald en vissen schrijvers dus al jaren achter het net.

Het verheugt ons dan ook enorm dat men zich in Den Haag als Brussel inmiddels heeft gerealiseerd dat de positie van zzp'ers, en dan met name die in de culturele sector, ernstig versterking behoeft. De mogelijkheden tot collectief onderhandelen zijn recent dan ook danig verruimd, door zowel de ACM, als de Europese Commissie, terwijl het ministerie van OCW actief inzet op Fair Practice in onze sector, waarvan Fair Pay vanzelfsprekend een belangrijk onderdeel is.

In het licht van dit alles is de door ons zo gewenste wetsaanpassing op het gebied van VOD dus ook niet meer dan een logische vertaling van de door wetgevers keer op keer uitgesproken intentie om makers meer armslag en scherpere tanden te geven. Want collectief mogen onderhandelen is mooi – het bestrijdt de enorme machtsongelijkheid tussen een individuele maker en de vaak grote, soms internationale partijen aan de overkant van de tafel, en voorkomt blacklisting van 'lastige individuen' – maar als de tegenpartij geen incentive heeft om überhaupt aan tafel te komen, of om aan die tafel een serieus gesprek aan te gaan, blijft er van die geboden mogelijkheid tot collectief optreden natuurlijk maar weinig over.

In Spanje, Italië, Zwitserland en meer recent België en Duitsland is er inmiddels sprake van een collectief te regelen wettelijke aanspraak op VOD-vergoedingen voor makers (wij verwijzen graag naar de reactie van Platform Makers en PAM voor details daarover), dus angst om een Europees buitenbeentje te zijn, is volstrekt irrationeel. Sterker nog: gezien het feit dat Nederlandse films en series heel vaak het eerst de grens overgaan naar onze directe buurlanden, is het van het grootste belang hierbij aan te sluiten.

Met name internationale streamers (waarvan er ook steeds meer tot RODAP toetreden) klagen graag over mogelijke betalingen voor VOD aan makers, maar in de eerste plaats moet degene die in Europa zaken wenst te doen, zich aan de hier geldende regels en wetten houden, in de tweede plaats is die klaagzang volstrekt in tegenspraak met de situatie op de meestal Amerikaanse thuismarkt, waar scenaristen al jaren betaald worden voor hun 'content' op de streaming platforms en ook al via hun *guilds* een vergoeding ontvangen voor gebruik van hun werk op Europese platforms.

Vanuit Scandinavische hoek bereikten ons vorig jaar geluiden dat scenarioschrijvers daar soms contracten kregen voorgelegd die zich aan Europese/nationale regels onttrokken, met als simpele

verklaring van de internationale contractpartijen dat hun hoofdkantoor nou eenmaal in Londen stond. Het is dus van belang om in de nieuwe wet Auteurscontracten een dergelijke sluiproute hermetisch dicht te timmeren voordat een geitenpaadje toch weer gewoon een doorgaande weg blijkt te zijn.

Reden ook om eventuele uitzonderingen in de wet, voor zover al nodig, zo beperkt en scherp mogelijk te formuleren (zie hiervoor het betoog in de reactie van Platform Makers). We steunen daarnaast het idee van PAM om een bepaling op te nemen conform het bepaalde artikel 25h Auteurswet om zeker te stellen dat wettelijke vergoedingsafspraken niet middels een rechtskeuze terzijde kunnen worden gesteld.

Wat ons brengt op de uitzondering die wordt overwogen m.b.t. VOD-vergoedingen, indien wettelijk geregeld: het idee om platforms die door middel van reclame worden gefinancierd uit te zonderen van wettelijk verplicht collectief beheer van VOD. De rationale hierachter ontgaat ons volledig.

In de eerste plaats moeten makers simpelweg voor elke exploitatie van hun werk betaald worden, onafhankelijk van hoe een exploitant zijn platform wenst in te richten. Artikel 18 van de DSM-richtlijn koppelt het recht op een vergoeding immers aan de exploitatie van het werk van een maker en niet aan het door de exploitant gekozen verdienmodel. Ook platforms als Youtube, Facebook en Tiktok moeten daarom onder deze wet vallen. Daarnaast hebben verschillende VOD-aanbieders met een abonnee-model, waaronder Netflix, al aangekondigd naar advertentie-modellen te gaan kijken – er komt dan een ‘duur’ abonnement zonder reclame, en een minder duur abonnement met reclame. Men kan zich voorstellen dat er daarna dan ook nog een ‘gratis’, volledig door reclame gefinancierde versie komt. Het zou heel vreemd zijn om dergelijke platforms geheel of gedeeltelijk van vergoedingsverplichtingen vrij te stellen, terwijl ook in al die niet-100%-abonnee-modellen gewoon (heel veel) geld aan exact hetzelfde werk van makers wordt verdiend. Een en ander nog los van de eindeloze vertragingen die het oplevert in de onderhandelingen met deze eindexploitanten. Kortom, een dergelijke uitzondering verdient geen plek in de nieuwe wet.

Dat gezegd hebbend, aan de positieve intenties van de wetgever richting makers twijfelen we niet. Des te belangrijker om de aanstaande aanpassing van het Auteurscontractenrecht in één keer goed te doen. Nogmaals: makers kunnen het zich simpelweg niet veroorloven om te wachten op de volgende evaluatie, of om jaren in rechtszaal te staan omdat de wet toch weer te veel ‘creatieve’ interpretaties toeliet.

Vanzelfsprekend altijd bereid tot nadere toelichting en met vriendelijke groet,

namens het Netwerk Scenarioschrijvers,

Pieter Bart Korthuis, Dorien Goertzen, voorzitters